

Opgesteld door: Anne Luc van der Vegt (kennismakelaar) en Rianne Exalto (Oberon)
 Vraagsteller: onderwijsadviseur
 Referentie: Kennisrotonde. (2017). Is de effectiviteit van NT2-onderwijs in het sbo of so gebaat bij een aangepaste aanpak, in vergelijking met het reguliere basisonderwijs? (KR.185). Den Haag: Kennisrotonde.

12 juni 2017

Vraag

Is de effectiviteit van NT2-onderwijs in het sbo of so gebaat bij een aangepaste aanpak, in vergelijking met het reguliere basisonderwijs?

Welke aspecten van het onderwijs betreft deze aangepaste aanpak:

a) onderwijsaanbod, b) instructie, c) verwerkingsvormen?

Kort antwoord

NT2-onderwijs aan leerlingen in het s(b)o vraagt niet per se om een andere aanpak of aangepaste doelstellingen. S(b)o leerlingen zijn net als leerlingen in het regulier onderwijs in staat om een tweede taal te verwerven, indien er randvoorwaarden zijn, zoals extra tijd en herhaling. Daarbij is het belangrijk dat leerkrachten expertise opdoen of bundelen wat betreft het aanleren van een tweede taal aan leerlingen en de culturele achtergrond van de leerling.

Toelichting antwoord

Om antwoord te geven op de vraag kijken we eerst naar het huidige NT2-onderwijs in Nederland en naar internationale literatuur over gewenste kennis en kunde van NT2-leraren. Vervolgens beschrijven we hoe NT2-onderwijs bij leerlingen in het s(b)o het beste vorm kan krijgen.

Kwaliteit van NT2-onderwijs

Uit zeer recent onderzoek blijkt dat de kwaliteit van het NT2-onderwijs in Nederland nog onvoldoende is, omdat er een gebrek is aan expertise en goede leermaterialen (Onderwijsraad, 2017). Op scholen ontbreekt er kennis over het leren van Nederlands als tweede taal. De Onderwijsraad noemt een aantal voorbeelden van onderwerpen waarover doorgaans te weinig kennis is, zoals kennis over het proces van tweedetaalverwerving, over de manier waarop meertaligheid werkt, over transferproblemen die kunnen optreden als leerlingen een nieuwe taal leren, en over de wijze waarop het taalleerproces van invloed is op het leren van andere vakken.

De Onderwijsraad (2017) constateert dat NT2-leerlingen vaak doorstromen naar een lager onderwijsniveau dan ze potentieel aankunnen.

Dit komt doordat er voornamelijk wordt gekeken naar hun beheersingsniveau van de Nederlandse taal (en niet van hun eerste taal). Dit werd al eerder vastgesteld in het onderzoek van Emmelot, Van Schooten en Timman (2001); daaruit blijkt dat er bij het schooladvies niet zozeer gekeken zou moeten worden naar het onderscheid tussen NT1- en NT2-leerlingen, maar naar de onderliggende taalvaardigheid. Zijn NT2-leerlingen met lage scores op taaltoetsen daadwerkelijk zwak in (het leren van) een taal of wordt de taalvaardigheid als laag bestempeld omdat zij het Nederlands nog niet voldoende beheersen?

Vereiste expertise van leraren

Het belang van expertise bij docenten wordt ook in de internationale literatuur benadrukt (Hallahan, Kauffman, & Pullen, 2012; Klingner et al., 2012). Leerkrachten moeten over een 'culturele sensitiviteit' beschikken, door open te staan voor andere culturen, hier kennis van te hebben en in staat zijn te

communiceren in groepen met leerlingen met verschillende achtergronden. Een leerkracht die cultureel sensitief is, is vaak goed in staat om het onderwijs af te stemmen op de achtergrondkennis en persoonlijke ervaringen van leerlingen. Correa en Miller (2014) en Hallahan et al. (2012) beschrijven dat deze verbinding erg belangrijk is voor slagen van NT2-onderwijs.

Effectief NT2-onderwijs

Emmelot et al. (2001) hebben gekeken naar de variabelen binnen NT2-onderwijs die relevant zijn voor de leerwinst van de leerling. Met name tijdbestedingsvariabelen, zoals het werken in niveaugroepen aan verschillende taalvaardigheden en extra uitleg voor laag taalvaardige allochtone leerlingen blijken ertoe te doen. Internationaal onderzoek toont aan dat meer en uitgebreidere instructie (zoals expliciete instructie in fonemisch bewustzijn, vocabulaire en begrip) aan deze leerlingen effectief is (Hallahan et al., 2012). Uit meta-analyses blijkt dat het structureel inzetten van deze intensieve instructies over een langere periode significant een grotere leerwinst oplevert (Genesee, Lindholm-Leary, Saunders, & Christian, 2008; Rolstad, Mahoney, & Glass, 2005).

NT2-onderwijs aan s(b)o leerlingen

NT2 leerlingen in het speciaal (basis)onderwijs stellen de leerkracht voor een dubbele uitdaging; deze leerlingen hebben ondersteuning nodig in het leren van de Nederlandse taal en tegelijkertijd hebben zij ook de juiste ondersteuning nodig bij de gedrag- of leerproblemen (Klingner, Boelé, Linan-Thompson, & Rodriquez, 2014; Miller, 2016).

Cheatham en Hart-Barnett (2016) schrijven dat het een veelvoorkomend misverstand is dat leerlingen in het speciaal onderwijs geen twee talen zouden kunnen of moeten leren. Zij beschrijven het tegendeel; leerlingen in het speciaal onderwijs met bijvoorbeeld Downs syndroom, ASS-problematiek of leerproblemen zijn wel degelijk in staat tot tweetaligheid. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat het leren van een tweede taal ook niet ten koste gaat van de ontwikkeling van deze leerlingen bij hun eerste taal (Hambly & Fombonne, 2012) of op andere vlakken van de ontwikkeling (Feltmate & Kay-Raining Bird, 2008; Kay-Raining Bird, 2009; Reetzke, Zou, Sheng, & Katsos, 2015 in Cheatham & Hart-Barnett, 2016). Sterker nog, leerlingen profiteren mogelijk zelfs op cognitief vlak van het leren van twee talen (Espinosa, 2008). Een thuistaal anders dan de voertaal op school hoeft voor leerlingen niet direct een risico te vormen voor lagere schoolprestaties (Francis, Rivera, Lesaux, Kieffer, & Rivera, 2006). Het is daarom ook niet direct nodig om doelstellingen bij deze leerlingen te verlagen (Cheatham & Hart-Barnett, 2016).

Wel vraagt deze doelgroep om extra aandacht en ondersteuning bij het verwerven van een tweede taal. Zij hebben immers een dubbele ondersteuningsbehoefte. Docenten moeten in staat zijn om een leeromgeving te creëren die recht doet aan de culturele-, linguïstische- en onderwijsbehoeften van de leerling. Dit is geen eenvoudige taak en het is essentieel dat leerkrachten dit tijdens hun opleiding meekrijgen (Zetlin, Beltran, Salcido, Gonzales, & Reyes, 2011) of expertise bundelen met leerkrachten die ervaring hebben met het aanleren van een tweede taal aan leerlingen (Cheatham & Hart-Barnett, 2016).

Uit een meta-analyse van Therrien (2004) blijkt dat herhaling een belangrijk component is in het taalonderwijs aan zowel leerlingen met als leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoefte. Dit is in lijn met het belang van extra tijdsinvestering dat Emmelot et al. (2001) noemen. Wanneer teksten meerdere malen worden herhaald, gaan de leerlingprestaties omhoog (Therrien, 2014). Andere onderzoekers onderschrijven ook het belang van factoren zoals herhaling en extra tijd bij leerlingen in het (speciaal) onderwijs (Cheatham & Hart-Barnett, 2016; Emmelot et al., 2001; Klingner et al., 2014).

Aanbevelingen en tips voor in de klas

Cheatham en Hart-Barnett (2016) geven aantal tips voor het verzorgen van NT2-onderwijs aan s(b)o leerlingen:

- Biedt visuele en grafische ondersteuning aan;
- Geef zowel auditieve als geschreven instructies;
- Biedt de leerlingen extra tijd;
- Verduidelijk tussenstappen en instructies;
- Werk samen in groepen leerlingen met hetzelfde taalniveau voor interactie met peers.

Geraadpleegde bronnen

Cheatham, G. A., & Hart Barnett, J. E. (2016). Overcoming common misunderstandings about students with disabilities who are english language learners. *Intervention in School and Clinic*. doi: 1053451216644819.

Correa, V. I., & Miller, R. (2014). What is high quality instruction for English language learners in inclusive schools. In *Handbook of effective inclusive schools: Research and practice*, 136-154.

Emmelot, Y., Schooten, E. van, Timman, Y. (2001). Determinanten van NT2-onderwijs. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut, Universiteit van Amsterdam. http://www.bredeschool.org/sites/default/files/sco-kohnstamm_rapport_610.pdf

Espinosa, L. M. (2008). *Challenging common myths about young English Language Learners* (Policy Brief Advancing PK–3 No. 8). New York, NY: Foundation for Child Development.

Francis, D. J., Rivera, M., Lesaux, N. K., Kieffer, M. J., & Rivera, H. (2006, October). Practical guidelines for the education of English language learners. In *Presentation at LEP Partnership Meeting, Washington, DC*. Available for download from <http://www.centeroninstruction.org>.

Genesee, F., Lindholm-Leary, K., Saunders, W., & Christian, D. (2005). English language learners in US schools: An overview of research findings. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 10(4), 363-385. <http://www.lindholm-leary.com/resources/Publications/GeneseeLindholmLearySaundersChristian2005.pdf>

Hallahan, D. P., Kauffman, J. M., & Pullen, P. C. (2012). *Exceptional Learners an introduction to special education* (twelfth edition). New Jersey: Pearson Education.

Hambly, & Fombonne (2012). The impact of bilingual environments on language development in children with autism spectrum disorders. *Journal of Autism Development Disorder*, 42, 1342-1352. doi: 10.1007/s10803-011-1365-z

Klingner, J. K., Boardman, A. G., Eppolito, A. M., & Schonewise, E. A. (2012). Supporting adolescent English language learners' reading in the content areas. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal*, 10, 35–64.

Klingner, J. K., Boelé, A., Linan-Thompson, S., & Rodriguez, D. (2014). Essential components of special education for English language learners with learning disabilities: Position statement of the Division for Learning Disabilities of the Council for Exceptional Children. *Learning Disabilities Research & Practice*, 29(3), 93-96. doi: 10.1111/ldrp.12040

Miller, R. D. (2014). Contextualizing instruction for English language learners with learning disabilities. *Teaching Exceptional Children*, 49, 58-65. doi: 10.1177/0040059916662248

Onderwijsraad (2017). Vluchtelingen en onderwijs. Den Haag: Onderwijsraad.
<https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/2017/vluchtelingen-en-onderwijs.-naar-een-efficiëntere-organisatie-betere-toegankelijkheid-en-hogere-kwaliteit/item7508>

Rolstad, K., Mahoney, K., & Glass, G. V. (2005). The big picture: A meta-analysis of program effectiveness research on English language learners. *Educational policy*, 19(4), 572-594.

Therrien, W. J. (2004). Fluency and comprehension gains as a result of repeated reading: A meta-analysis. *Remedial and special education*, 25(4), 252-261.
<https://theliteracywiki.wikispaces.com/file/view/Fluency+and+Comprehension+Gains+as+a+Result+of+Repeated+Reading.pdf>

Zetlin, A., Beltran, D., Salcido, P., Gonzalez, T., & Reyes, T. (2011). Building a pathway of optimal support for English language learners in special education. *Teacher Education and Special Education*, 34(1), 59-70.

Meer weten?

Andere relevant antwoorden van de Kennisrotonde over NT2-onderwijs:

Kennisrotonde (2016). *Hoe stimuleer je effectief de taalontwikkeling van kinderen die Nederlands als tweede taal spreken (NT2)?* (KR.022) Den Haag: Kennisrotonde.

<https://www.nro.nl/kennisrotondevragenopenerij/stimuleren-taalontwikkeling-kinderen-nederlands-tweede-taal/>

Kennisrotonde (2016). *Wat zijn effectieve methoden om (migranten)kinderen in het basisonderwijs Nederlands als tweede taal aan te leren? En welke ict-middelen kunnen daarbij helpen?* (KR.046) Den Haag: Kennisrotonde.

<https://www.nro.nl/kennisrotondevragenopenerij/migranten-kinderen-nederlands-als-tweede-taal-leren/>

Onderwijssector

Primair onderwijs

Trefwoorden

Speciaal onderwijs, NT2, tweetaligheid, taalonderwijs